ૐ

શ્રી જીવકોર

વનિતા વિશ્રામ અમદાવાદના

ખાતોત્સવ તથા પારિતોષિક સમારંભ

વખતે કરાયલા

સંવાદો તથા ગરબો.

પ્રસિદ્ધ કર્તા

સુલોચના દેસાઇ.

અધ્યાપક—વનિતા વિશ્રામ.

ખાડીઆ—અમદાવાદ.

શ્રી ભાગ્યોદય પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં જેઠાલાલ દેવશંકર દવેએ છાપ્યું ખાડીઆ—અમદાવાદ.

સને ૧૯૧૮ આવૃત્તિ પહેલી. પ્રત ૭૫૦

કીંમત ૦—૧—૬.

કાર્યક્રમ,

ઈશ્વર સ્તુતિ અને સ્વાગતના શ્લોક

સ્વાગતનું ભાષણ.

રીપોર્ટ

સ્વદેશ સેવાનો સંવાદ

અંગ્રેજી સંવાદ

સંસ્કૃત સંવાદ

ગરબો

બ્હેનોની વિનંતિ

પાયો નાંખવાની અને ઇનામ વ્હેંચવાની વિનંતિ

પાયો નાંખવાની ક્રિયા

ઇનામ.

શ્રીયુત પંડિત માલવીયાજીનું ભાષણ

આભાર

ટેકો

વંદે માતરમ

God Save.

सरस्वतिनी स्तुति.

शुक्लां ब्रह्म विचार सार परमा माद्यां जगद् व्यापिनीम्
वीणा पुस्तक धारिणी मभयदां जाडयान्धकारा पहाम्
हस्ते स्फाटिक मालीकां विलसीतां पद्मासने सांस्थिताम्
वन्दे त्वां परमेश्वरीं भगवतीं बुद्धिप्रदां शारदाम् ॥ १ ॥

स्वागतम्.

श्रीमद् भारतभूमि भक्तिभुवनं सौजन्यं विद्यानिधिम्
नित्यं लोकसमाज सेवनाविधौ लग्नैक सन्मानसम्
शुभ्रं मोहनसंयुतं सुमदनं सद्धर्मभावोन्नतम्
ब्रूमः स्वागत मद्य हर्षसहितं श्रीमालवीयाभिधम् ॥ १ ॥

हिन्दूनां हितवर्द्धनार्थमधुना साद्विश्वविद्यालयम्
येनात्यंत परिश्रमेण विमलं कृत्वा व्यवस्थापितम्
अद्यैनं द्विजवर्यमत्र वनिताविश्रामस्वातोत्सवे
ब्रूमः स्वागत मद्य हर्षसहितं श्रीमालवीयाभिधम् ॥ २ ॥

સંવાદ.

એક કુમારિકા—(ન્હાતી ન્હાતી) હર હર ગંગે ! ગ્રહણને દિવસે સ્નાનથી પુનિત થઇએ છીએ તેમ આજે ગંગાના પુણ્યોદકના પવિત્ર અને ઉત્સાહક સ્નાનથી સ્વદેશ સેવામાં ઉદ્યુક્ત થઇએ છીએ. જાન્હવીના મંગળ સલીલથી સગર પુત્રોનો ઉદ્ધાર થયો હતો તેમ આજ પતિત હિન્દ વાસીઓનો થશે. યુગ યુગાન્તરના મળ શરિર પરથી ધોવાય છે. આંખોના પડળ—જીવનના તિમિર જતાં રહે છે. પગની બેડીઓ તૂટી જાય છે, આજે અમે નવું ચૈતન્ય મેળવીએ છીએ, કૈલાસનાથ મહાદેવની પેઠે મસ્તકમાં ગંગોદક સિંચી હમારા પ્રજા જીવનના મહા હેતુ સિદ્ધ કરવા તૈયાર થઇએ છીએ. હે જીવનદાયિની માતે ? તિમિર વિદારી પ્રકાશ પ્રકટાવ ! આળસ ઉરાડી પ્રવૃત્તિ પ્રેર ?

એક મુસલમીન સાધ્વી—(કિનારે ઉભેલી બોલી ઉઠે છે)-બ્હેન ! પ્રકાશ પ્રકટી ચૂક્યો છે નવું ચેતન દેશમાં ફૂંકાઇ રહ્યું છે. જય હિન્દ ભૂમિ ? ત્હારા વિચ્છેદથી કાળ કાળાન્તરના ભેદભાવ ઓગળી ગયા છે, સ્વદેશ પ્રેમે, ધર્મ સહિષ્ણુતા આણી છે. હિન્દુ, મુસલમાન, સ્વદેશને માટે જુના ઝનુની વૈર ભૂલી આજે એક થયા છે. દેશસેવાની દિક્ષા આજ સૌએ લીધી છે, ભગિની ! હિન્દુ, મુસલમાન,

સ્ત્રિ, પુરૂષ બાલક, વૃદ્ધ વિગેરે સર્વે એ દિક્ષા રક્ષા બંધની ઉન્નત વિધિ આચરી સાધે છે. દીન દીનની અને હર, હર મહાદેવની હાકળ આજે "વન્દે માતરમ્" ના પોકારમાં વિલીન પામી છે.

એક તરૂણી—સાંઇ મૈયા "વંદે માતરમ્" સ્નાન આટોપ્યું? પધારો દેવીને મંદિરે,

(થોડે દૂર કાલિકાની પ્રતિમા સન્મુખ બીજા પૂજા કરતાં હિન્દવાસીઓમાં તેઓ જાય છે)

મુસલમીન સાધ્વી—દેશ સેવાની ઉગ્ર પ્રતિજ્ઞા લેવા કોણ નહિ આવે?

કુમારીકા—હિન્દ માતે? આજે અખિલ હિન્દે ઉપવાસ કર્યો છે. ઉપાનહ વિના ફક્ત ધોતીઆં અને સાડી સાથે સર્વ ગંગા સ્નાને આવ્યાં છે. જીવનના જુના અંક ભુસી નવા અંક લખવા દેવિ? ત્યાંથી ત્હારા મંદિરે પધારે છે. મૌલી? ઓજે હ્યો! બાલકોપર મીઠી અમિની નજર ફેંકો. હિન્દવાસિઓમાં ત્હારી ઉગ્ર ભૈરવતા, નિર્દય આગ્રહ અને વત્સલ વ્હાલ પ્રેર? સુશસ્યા શ્યામલા હિન્દ ભૂમિ માટે દરેક હિન્દવાસી પોતાનું રક્ત વહેવડાવવા તૈયાર છે. પ્રસાદથી લોહીમાં ત્હારી શક્તિ જગાવ.

(દેવીના પગ આગળ પડેલા લોહીના વાસણમાંથી ચાંગળુ લઇ આચમન કરે છે) (ને ધ્યાનસ્થ રહે છે)

મુસલમીન સાધ્વી—ત્હારી હજારો મુર્તિઓનું ખંડન કરનાર, તને અપ-

માન આપનાર મુસલમીનોનો વંશજ, દેવી ? આજ ત્હને નમન નમે છે. સ્વીકારો દેવી? કાત્યાયની? હૃદયે, હૃદયે, સ્વદેશ ભૂમીની પ્રતિમા સ્થપાઇ, રામાયણના હનુમાનની માફક હૃદય ચીરતાં આવડતું હોત તો હે સ્વદેશીઓ અને વિદેશીઓ ? તમને દાખવત કે માતૃભૂમિની સેવના આગળ ધર્મનું ઝનુન, કે ઇતિહાસના ઝગડા નિષ્પ્રભાવ થઇ જાય છે. (ઘુંટણીએ પડીને) હે હિન્દ ભૂમિની મૂર્તિમતિ પ્રતિમે ? હમે મેઝીની જેવી ઉગ્ર પ્રતિજ્ઞા લઇએ છીએ. અયેશ, આરામ, ચૈન, મૌઝ, ઔદાસન્ય, ઇન્દ્રિય વૈભવ વિગેરેનો ત્યાગ તમ સન્મુખ કરીએ છીએ. દેશનો ઉત્કર્ષ જ્યાં સુધી સાધીશું નહિ ત્યાં સુધી એ સર્વ અમને વર્જ્ય છે. સર્વ હિન્દવાસીઓને શિવ નિર્માલ્ય છે.

બીજી કુમારિકા—જય હિન્દ ભૂમિનો જય ? સાંઇ મૈયા ફત્તેહ, ફત્તેહ. પૂર્વમાં નિહાળો. સહસ્ત્ર રશ્મિ સૂર્યરાજ ઝળહળે છે. એશિયાની લાંબી રાત વીતી ગઇ છે. પાસિફીકમાં જાપાન જાગ્યું છે. તેનું ચેતન આપણા જીવનમાં આવ્યું છે.

સાંઇ મૈયા—મ્હારી ભૂમિની આશા ? ભૈરવીની સન્મુખ લે પ્રતિજ્ઞા કે સ્વદેશની અહોનિશ સેવા કરીશ. સ્વદેશમાંજ બનતી ચીજો વાપરીશ સ્વદેશમાં ન બનતી ચીજો વગર ચલાવી લઇશ, પણ દેશને આર્થિક શૃંખલાથી જકડાવા દઇશ નહીં. અને સ્વદેશીઓને અકિંચનતાથી ટળવળવા દઇશ નહિ.

એક તરૂણી—ચંડીકે ! સાંઇ મૈયાના ઉપદેશનો સોમ પીઉં છું પ્રતિજ્ઞાનો સંકલ્પ જળ રેડીને કરૂં છું જીવનની કુહરે કુહરમાં એકજ ધ્વનિ કાને પડે છે. સાંઇ મૈયા, રગેરગ દોડતું લોહી એકજ ધબકારો કરે છે. આજ પંખીઓ પણ એકજ કિલકિલાટ કરી રહ્યા છે, દેવી, શી ત્હારી માયા ? જ્યાં ત્યાં સ્વદેશ સેવાનાજ ઘોષ ઝણઝણી રહ્યા છે. અંબે ? એ સેવા આ જીવન છે ત્યાં સુધી અને પંચભુતના વિલય પછી પણ જ્યાં હોઉં ત્યાંથી હિન્દ-ભૂમિની સેવના કરૂં, એવી શક્તિ પ્રેર.

બીજી કુમારીકા—અહાહાહા, શો સુભાગ્યનો મંગળ દીવસ ? મહા સમુદ્રમાં ભરતી આવી છે. હિન્દના અણુ અણુમાં જીવન જાગ્યું છે. નવું ચૈતન્ય, નવો પ્રાણ અને વિરલ ઉત્સાહ આજ સ્થળે સ્થળે પ્રવાહીત છે. પ્રતિમા ભંજક ઇસ્લા-મનો અનુયાયી આજ કાલીકાનું પૂજન આદરે અને તેના મંદીરમાં ભિષ્મ પ્રતિજ્ઞા લે અને લેવડાવે, ગંગા તટે સ્વદેશ સેવા સાધવા, ઐક્ય આણવા, રક્ષા બંધન, ઉચ્ચ, નીચ, ગરીબ, તવંગર, બાલક વૃદ્ધ વગેરેનો ભેદ કહાડી નાંખી દરેક હિન્દ વાસીને અરજ કરે તેનાથી વિશેષ પ્રોજ્વલ દીવસ કઇ પ્રજાના ઇતીહાસમાં વર્ણવ્યો હશે ? દેશની નિર્ધનતા, દ્રવ્યની શારીરની અને હૃદયની ઉપટતી જવાના કલ્યાણકારી શુભ સંજોગો જ્યાં ત્યાં દ્રષ્ટિગોચર થાય છે.

ત્રીજી કુમારિકા—નવીન હિન્દના આશા ભર્યા અંગ, ચિરંજીવ રહે,

અલ્પ સમયમાં હિન્દ જાપાન થાઓ, પશ્ચિમનું ચેતન પૂર્વમાં આવો, વીસમી સદીનું આર્થિક બળ હિન્દવાસીઓમાં આવો, દેવી, જીવીત ત્હને સમર્પ્યું છે! તેની એક ઘડી પણ પુનિત અને પ્રોજ્વલ લાગતી હોય તો આટલા અભિલાષ સફળ કરજે.

આરતી.

આરતી ગાય છે)

મ્હારી ભરતભૂમિ!

રૂપાળી રઢીયાળી યશાળી સુશીલ પૂનિત ટેક,
ત્હારાં ચરણ ચૂમિ
આનંદે વંદુ જય જય હરદમ નિત્ય
દુનીઆમાં દેશ અનેકજ છે
સૌ સૌમાં કાંક વિશેષજ છે
પણ તું તો અલૌકિક એકજ છે.
મ્હારી ભરત ભૂમિ.

સેવું નિત્ય પુનિત તવ રજ ચૂમી
ધન્ય ભાગ્ય નવલના તું જન્મભૂમિ,
ત્હારી ભકિત રગે રગ રહીજ ઘૂમી,
મ્હારી ભરત ભૂમિ.

મુસલમીન સાધ્વી—સ્વદેશ ! સ્વદેશ ! જૂના કપડાં ઉતાર્યાં ભગવદ્ ગીતાના કહેવા પ્રમાણે નવાં પહેર્યાં, નવું જીવન પામ્યાં, વિદેશીઓના આર્થિક બંધનમાંથી છૂટયાં, ચાલ, હિન્દમાં સર્વે ધૂમો જાગૃતિ વધારે સબળ જગાવું, સ્વદેશી વસ્તુઓ, સ્વદેશી બાંધવો અને સ્વદેશ ભૂમીને સારૂ પ્રીતી ઉપજાવું, હિન્દુની હિન્દુતા વિસરાવું, મુસલમાનોનું મુસલમાનપણું વિસરાવું અને ઠેર ઠેર હિન્દીપણું ઉદ્ઘોષું. અમે હિન્દી એવું સગર્વ વચન દેશના વાયુએ વાયુમાં વહન થાય એવું પ્રચંડ રણશીંગુ 'રોજે કયામત ઇસ્રમાએલ' ફૂંકે એમ ફૂંકુ, શરદ્ પૂર્ણિમાની રાત્રે કૃષ્ણની બંસીથી ભક્તિ ભાવમાં નિમગ્ન થયેલી ગોપીઓની જેવી દશા મ્હારી સ્વદેશની ઘોષણાથી કરૂં સ્વદેશ ! સ્વદેશ ! સ્વદેશ ! યાહ્માલીક ! મુરાદ હાંસીલ કર !

(વન્દેમાતરમનો દિશા ચીરતો નાદ.)

(સમાપ્ત.)

Scenes From " The Merchant of Venice. "—

Venice. A Court of Justic.

Enter Nerissa,

Duke. Came you from Padua, from Bellario?

Ner. From both, my Lord, Bellario greets your grace.

[*Presents a letter.*

Duke. This letter from Bellario doth commend a young and learned doctor to our court,-

Where is he ?

Ner. He attendeth here hard by,

To know your answer, whether you'll admit him.

Duke. With all my heart. Some three or four of you.

Go give him courteous conduct to this place.

(Enter Portia,)

Give me your hand. Came you from old Bellario ?

Por. I did my Lord.

Duke. You are welcome: take your place.

Are you acquainted with the difference that holds this present question in the court ?

Por. I am informed throughly of the cause.-
Which is the merchant here, and which the Jew?

Duke. Antonio and old Shylock both stand forth.

Por. Is your name Shylock?

Shy. Shylock is my name.

Por. Of a strange nature is the suit you follow;
Yet in such rule, that the Venetian law
Cannot impugn you as you do proceed.-
[To Ant] You stand within his danger, do you not?

Ant. Ay, so he says.

Por. Do you confess the bond?

Ant. I do.

Por. Then must the Jew be merciful.

Shy. On what compulsion must I? tell me that.

Por. The quality of mercy is not strained,—
It droppeth as the gentle rain from heaven
Upon the place beneath: it is twice blessed,-
It blesseth him that gives, and him that takes:
'tis mightiest in the mightiest: it becomes
The throned monarch better than his crown;
His sceptre shows the force of temporal power,

The attribute to awe and majesty,
Where in doth sit the dread and fear of kings;
But mercy is above this sceptred sway,—
It is enthroned in the hearts of kings,
It is an attribute to God himself;
And earthly doth cloth then show likest God's
When mercy seasons justice.–Therefore Jew,
Though justice be thy plea, consider this,—
That, in the course of justice, none of us
Should see salvation: we do pray for mercy;
And that same prayer doth teach us all to render
The deeds of mercy. × × × × ×
Shy. My deeds upon my head ! I crave the law,
The penalty and forfeit of my bond
Por. Is he not able to discharge the money ?
Bass. Yes, here I tender it for him in the court;
Yea, twice the sum: × × × ×
and I beseech you,
Wrest once the law to your authority:
To do a great right, do a little wrong
And curb this cruel devil of his will

* * * * *

Por. It must not be; there is no power in
Venice can alter a decree establishid;
Shy. A Daniel come to judgment! yea, a
Danical.
O wise young judge, how I do honour thee!
Por. I pray you, let me look upon the bond.
Shy. Here 'tis, most reverend doctor, here it is.
Por. Shylock, there's thrice thy money offered
thee.

* * * * *

Shy-An oath an oath I have an oath in heaven
Shall I lay perjury upon my soul ?
Por. Why this bond is fo fo rfeit feit;

× × × × ×

And. Most heartily I do beseecd the court
To give the judgment.
Por. Why, then, thus it is;—
You must prepare your bosom for his knife.
Shy. O noble judge! O excellent young man!

+ + + + +

Por. are there balance' here to weigh the flesh ?
Shy. I have them ready.
Por. Have by some surgeon, Shylock, on your
charge. × × × × ×

Shy. Is it not so nominated in the bond?
Por. It is not so expressed: but what of that?
It were good you do so much for charity.
Shy. I cannot find it; 'tis not in the bond.
Por. Come merchant, have you anything to
say?
Ant. But little: I am armed and well prepared
Give me your hand, Bassanio: fare you well!
Grieve not that I am fallen to this for you;

* * * * *

Commend me to your honourable wife:
Tell her the process of antonios end;
Say how I loved you, speak me fair in death;
And when the tale is told, bid her be judge
Whether Bassanio had not once a love.
Repent not you that you shall lose your friend,
And he repents not that he pays your debt;
For if the Jew do cut but deep enough,
I'll pay it instantly with all my heart.

(नेपथ्ये)

स्वागतं तपोधनायाः

(ततः प्रविशत्यध्वगवेषा तापसी ।)

तापसी—अये वनदेवता फलकुसुमगर्भेण पल्लवार्घ्येण दूरान्मामुपतिष्ठते ।

(प्रविश्य ।)

वनदेवता—(अर्घ्यं विकीर्य ।)

यथेच्छाभोग्यं वो वनमिदमयं मे सुदिवसः
सतां सद्भिः सङ्गः कथमपि हि पुण्येन भवति ।
तरुच्छाया तोयं यदपि तपसां योग्यमशनं
फलं वा मूलं वा तदपि न पराधीनमिह वः ॥१॥

तापसी—किमत्रोच्यते ।

प्रियप्राया वृत्तिर्विनयमधुरो वाचि नियमः
प्रकृत्या कल्याणी मतिरनवगीतः परिचयः ।
पुरो वा पश्चाद्वा तदिदमविपर्यासितरसं
रहस्यं साधूनामनुपधि विशुद्धं विजयते ॥२॥

(उपविशतः ।)

वनदेवता—कां पुनरत्रभवतीमवगच्छामि ।

तापसी—आत्रेय्यस्मि ।

वनदेवता—आर्ये आत्रेयि, कुतः पुनरिहागम्यते किंप्रयोजनो दण्डकारण्योपवनप्रचारः।

आत्रेयि—अस्मिन्नगस्त्यप्रमुखाः प्रदेशे
भूयांस उद्गीथविदो वसन्ति।
तेभ्योऽधिगन्तुं निगमान्तविद्यां
वाल्मीकिपार्श्वादिह पर्यटामि ॥३॥

वनदेवता—यदा तावदन्येऽपि मुनयस्तमेव हि पुराणब्रह्मवादिनं प्राचेतसमृषिं ब्रह्मपारायणायोपासते। तत्कोऽयमार्यायाः प्रवासः।

आत्रेयि—तस्मिन्हि महानध्ययनप्रत्यूह इत्येष दीर्घप्रवासोऽङ्गीकृतः

वनदेवता—कीदृशः

आत्रेयी—तस्य भगवतः केनापि देवताविशेषेण सर्व प्रकाराद्भुतं स्तन्यत्यागमात्रके वयसि वर्तमानं दारकद्वयमुपनीतम। तत् खलु न केवलं तस्य, अपि तु तिरश्चामप्यन्तः कटणानि तत्त्वान्युपस्नेहयाति।

वनदेवता—अपि तयोर्नाम संज्ञानमस्ति।

आत्रेयी—तयैव किल देवतया तयोः कुशलवाविति नामनी च प्रभावश्चख्यातः

वनदेवता—कीदृशः प्रभावः।

आत्रेयी—तौ च भगवता वाल्मीकिना धात्रीकर्मतः परिगृह्य पोषितो रक्षितौ च ।

वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे
नतु खलु तयोर्ज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा ।
भवति हि पुनर्भूयान्भेदः फलं प्रति तद्यथा
प्रभवति शुचिर्बिम्बग्राहे मणिर्न मृदादयः ॥

वनदेवता—अयमध्ययनप्रत्यूहः ।

आत्रेयी—अन्यश्च ।

वनदेवता—अथापरः कः ।

आत्रेयी—अथ स ब्रह्मर्षिरेकदा माध्यंदिन सवनाय नदीं तमसा मनुप्रपन्नः । तत्र युग्मचारिणोः क्रौञ्चयोरेकं व्याधेन वध्यमानं ददर्श आकस्मिक प्रत्यव भासां देवीं वाचमानुष्टुभेन छन्दसा परिणतामभ्युदैरयत् ।

मानिषाद प्रतिष्ठां त्वमगमः शाश्वतीः समाः ।
यत्क्रौञ्चमिथुनादेकमवधीः काममोहितम् ॥ ५ ॥

वनदेवता—आम्नायादन्यत्र नूतनश्छन्द सामवतारः ।

आत्रेयी—तेन हि पुनः समयेन तं भगवन्तमाविर्भूत शब्द प्रकाश मृषिपमुसंगम्य भगवान्भूतभावनः पद्मयोनिरवोचत्—ऋषे

प्रबुद्धोऽसि वागात्मनि ब्रह्मणि । तद्ब्रूहि रामचरितम् ॥

वनदेवता—हन्त पण्डितः संसारः ।

आत्रेयी—तस्मादेव हि ब्रवीमि तत्र महानध्ययनप्रत्यूह इति ।

वनदेवता—युज्यते ।

आत्रेयी—विश्रान्तास्मि भद्रे । संप्रत्यगस्त्याश्रमस्य पन्थानं ब्रूहि ।

वनदेवता—इतः पञ्चवटीमनुप्रविश्य गम्यतामनेन गोदावरी तीरेण।

आत्रेयी—(सास्रम् ।) अप्येतत्तपोवनम् । अप्येषापञ्चवटी । अपि सरिदियं गोदावरी । अप्ययं गिरिः प्रस्रवणः । अपि जनस्थानवनदेवता त्वं वासन्ती ।

वनदेवता—तथैव तत्सर्वम् ।

आत्रेयी— हा वत्से जानकि ।

स एष ते वल्लभशाखिवर्गः
प्रासङ्गिकीनां विषयः कथानाम् ।
त्वां नामशेषामपि दृश्यमानः
प्रत्यक्ष दृष्टामिव नः करोति ॥ ६ ॥

वासन्ती—(सभयम् । स्वगतम् ।) कथं नामशेषेत्याह । (**प्रकाशम्**) किमत्याहितं सीतादेव्याः ।

आत्रेयी—नकेवलमस्याहितम् सापत्रादमपि । (कर्णे ।) एवमिति ।

वासन्ती—हा दारुणौ दैवनिर्घातः । (इति मूर्च्छति ।)

आत्रेयी—भद्रे, समाश्वसिहि समाश्वसिहि ।

वासन्ती—हा प्रियसखि ईदृशस्ते निर्माणभागः । हा रामभद्र ! अथवा अलंत्वया । आर्ये आत्रेयि, अथ तस्मादरण्यात्परितज्यनिवृत्ते लक्ष्मणे सीतायाः किं वृत्तमिति काचिदासीत्प्रवृत्तिः ॥

आत्रेयी—नहि नहि ।

वासन्ती—कष्टम् । आर्यारुन्धतीवसिष्ठाधिष्ठितेषुनः कुलेषु जीवन्तीषु च वृद्धासु राज्ञीषु कथमिदं जातम् ।

आत्रेयी—एव मेवम्

वासन्ती—अथ स रामभद्रः किमाचारः ।

आत्रेयी—तेन राज्ञा राजक्रतुरश्वमेघः प्रक्रान्तः ।

वासन्ती—अहह धिक् । परिणीतमपि ।

आत्रेयी—शान्तम् । नहि नहि ।

वासन्ती—का तर्हि यज्ञे सहधर्मचारिणी ।

आत्रेयी—हिरण्मयी सीता प्रति कृति गृंहिणी कृता ।

वासन्ती—हन्त भोः

वज्रादपि कठोराणि मृदूनिकूसुमादपि ।
लोकोत्तराणां चेतांसि को हि विज्ञातु मर्हति ॥७॥

आत्रेयी—विसृष्टश्च वामदेवानुमन्त्रितो मेध्याश्वः । उपकल्पिताश्च यथाशास्त्रं तस्यरक्षितारः । तेषामधिष्ठाता लक्ष्मणात्मजश्चन्द्र-केतुर्दत्त दिव्यास्त्र संप्रदायश्चतुरङ्गसनिनान्वितोऽनुप्रहितः ।

वासंती—(सहर्षकौतुकास्त्रम) कुमारलक्ष्मणस्यापि पुत्रः । हन्तमातर जीवामि ।

आत्रेयी—अत्रान्तरे ब्राह्मणे न मृतं पुत्र मुत्क्षिप्य राजद्वारेसोरस्ताड-मब्रह्मण्यमुद्धोषितम् । ततो न राजापचारमन्तरेण प्रजानाम-कालमृत्युः संचरतीत्यात्मदोषं निरूपयति करूणामये रामभद्रेसहसैवाशरीरिणी वागुदचरत्—

शम्बूको नाम वृषलः पृथिव्यां तप्यते तपः ।
शीर्षच्छेदाः सते राम तं हत्वा जीवय द्विजम् ॥८॥

इत्युपश्रुत्य कृपाणपाणिः पुष्पकमाधिरुह्य सर्वा दिशो विदि-शश्चशूद्रतापसान्वेषणायजगत्पतिः संचारं समारब्यवान् ।

वासंति—शम्बूको नामाधोमुखो धुमपः शूद्रोस्मिन्नेव जनस्थाने-
तपश्चरति । अपि नाम रामभद्रः पुनरिदं वनमलंकूर्यात् ।

आत्रेयी—भद्रे, गम्यतेऽधुना ।

वासंती—आर्ये आत्रेयी, एवमस्तु । कठोरश्च दिवसः ।

कण्डूल द्विप गण्डपिण्डकषणाकम्पेनसंपातिभि
धर्मसंसितबन्धनैश्च कुसुमैरर्चन्ति गोदावरीम् ।
छाया पस्किरमाण विष्किर मुखव्याकृष्टकीटत्वचः ।
कूजत्क्लान्त कपोतकुक्कुटकुला कूलेकुलायद्रुमा ॥६॥

श्री सरस्वती तथा श्री लक्ष्मीनुं सहस्तवन.

જય જય વિધિજા! જય જય નિધિજા! કુંઠવાસિ! વૈકુંઠવાસિ!
જય **ऐँ** બીજરૂપા! **श्रीँ** બીજ સ્વરૂપા! સ્તવીએ થઈ ઉર ઉલ્લાસી

જય હંસારૂઢા ચારૂ ગરૂડારૂઢા છો ચારૂ
મુક્તા કેરી માલાધારી ચંપક માલાધારિ

સાહિત્ય પ્રસારિણી! દારિદ્ર વિદારિણી! વીણા વિલાસી, મૃદુહાસી;

સ્તવે નિત્ય વિદ્યાભ્યાસી, સ્તવે વિભવાભિલાષી,
જય વાણિ અધિકાત્રિ! વિભવની દાત્રિ!

જય જય શુભ્રાંગિ! જય સ્વર્ણાંગિ! ઉભયને રહીએ ઉપાસી;

કરી કૃપા ઉભય વરદાયિની વરને દેજો,
અમ ઉપર સદાય પ્રસન્ન, આપ ઉભય રે'જો;
અમે શ્રેયસ્ પ્રેયસ્ પામીએ એવું બલ દો,
કરવા સાર્થક અવતાર કંઈ કંઇ સત્ફલ દો;
સંપત્તિ તમારી એઉની, અમે પામીને,
થઈ રહીએ આપ સ્વરૂપ, વદીએ નામીને,

બહેનોની વિનંતિ.

હો થઇ કોઈ ઉદાર અમને હો થઇ કોઇ ઉદાર,
પથ્થરના ઘડનાર અમે તો, દીઠા શિલ્પી અપાર,
પણ અમ અંતર સુઘટિત રીતે, જે શિલ્પી ઘડનાર;—
વનસ્પતિમાં પુષ્પ ઉગાડે, એવા માળી હજાર;
સ્ત્રી જાતિના હ્રદય કુસુમને, હોય જે ખીલવનાર;—
પશુને પોષે એવા જગમાં, ઘણાય છે દાતાર;
ઉત્તમ માનસ ભક્ષણ દઇ જે, સ્ત્રીને પોષણહાર;—
કાગળ ઉપર સુંદર ચિત્રો, જોયા બહુ કરનાર;
સ્ત્રીના આંતરપટપર સત્સંસ્કારો ચીતરનાર;—
કેવલ અધિક કલાથી કદીએ દેશ ન ઉધ્ધરનાર;
સ્ત્રી ઉન્નતિપર દેશોન્નતિનો, પ્રધાન છે આધાર;—
અમ હિતકારી બંધુ કરજો, અમ ઉન્નતીનો વીચાર;
સમય જાય બહુ માટે કરજો, પ્રયત્ન તદનુસાર;—
બંધુને ન કહે તો કોને કહે, આ બહેનો લાચાર,
માટે હાવે પ્રિય બંધુઓ ! સદ્ય થજો તૈયાર;—

वन्दे मातरम्

वंदे मातरम् । सुजलां सुफलां मलयज शीतलाम्
शस्य श्यामलाम् मातरम् (२) वंदे०
शुभ्रज्योत्स्नो पुलकित यामिनीं
फुल्ल कुसुमित द्रुमदल शोभिनीम्
सुहासिनीम् सुमधुर भाषिणीम्
सुखदां वरदां मातरम् (२) वंदे०

The National Anthem.

God save our gracious King;
Long live our noble King;
God save the King:

Send him victorious,
Happy and glorious,
Long to reign over us;
God save the King: